

The Relationship between the amount of Instagram Use on Body Dysmorphic Disorder and Eating Disorders in Teenage Girls in Tehran

Sara Hosseini Shabestari ^{1*}, Parenaz Banisi ², Ghanbar Ali Delfan Azari ³

1 Master's student, University of Research Sciences, Tehran, Iran

2 Associate Professor, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Tehran West Branch, Tehran, Iran

3 Assistant Professor, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Department of Electronics, Tehran, Iran.

* **Corresponding author:** Saaaraahosseini06@gmail.com

Received: 2023-08-20

Accepted: 2023-09-22

Abstract

This research aims at studying the effect of Instagram usage on body dysmorphic disorder and eating disorders in teenage girls. In this case, we applied structural equations to do this research. The Statistical Society was teenage girls aged 15 to 18 years old. The number of statistical samples by applying the Morgan table were 340 people and were selected in a simple random sampling method.

Three questionnaires were given to students as follows: 1. Garner and Garfinkel's (1979) Eating Attitude Test (EAT-26) 1989. 2. Body Dysmorphic Disorder Modification of The Y-Bocs (BDD-YBOCS) Philips 1997. And positive and negative effects of social media made by the researcher (online questionnaire). Based on the findings, the path coefficient of Instagram usage effect on body dysmorphia was 0.431 with $t=5.747$ which is more than 1.96, so the null hypothesis was refuted and the opposite assumption was accepted with a confidence level of 0.95. In addition, the path coefficient of Instagram usage effect on eating disorder was 0.780 with $t=15.896$ which is more than 1.96, so the null hypothesis was refuted and the opposite assumption was accepted with a confidence level of 0.95. Accordingly, the Instagram usage of body dysmorphic disorder and eating disorders has a positive effect and the more time the teenage girls spend on visiting mode, fashion and celebrities pages, the more likely they are exposed to body dysmorphic disorder and eating disorders

Keywords: Eating disorders, Body dysmorphic disorder, Instagram

© 2023 Journal of School Education in the Third Millennium (JNAES)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Hosseini Shabestari, S. (2023). The Relationship between the amount of Instagram Use on Body Dysmorphic Disorder and Eating Disorders in Teenage Girls in Tehran. *JSETM*, 1(1): 85-95.

رابطه میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن در دختران نوجوان شهر تهران

سارا حسینی شبستری^{۱*}، پریناز بنیسی^۲، قنبرعلی دلفان آذری^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه علوم تحقیقات، تهران، ایران

^۲ دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران غرب، تهران، ایران

^۳ استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیک، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: Saaaraahosseini06@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۳۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۵/۲۹

چکیده

زمینه و هدف: دوره نوجوانی یکی از حساسترین و بحرانیترین دوره‌های تحول هر انسان بوده و ظاهر فیزیکی جنبه مهمی از هویت شخصی نوجوان را تشکیل می‌دهد. از سویی عوامل متعددی می‌توانند در شکل‌گیری تصویر بدنی نوجوانان نقش داشته باشند. بنابراین پژوهش با هدف بررسی رابطه میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن در دختران نوجوان شهر تهران انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی از نوع الگویابی معادالت ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی دختران نوجوان محدوده سنی ۱۵-۱۸ سال شهرستان تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود که از این میان ۳۴۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده با توجه به معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در پژوهش حاضر ۱- آزمون نگرش‌های خوردن (گارنر و همکاران، ۱۹۸۲) و مقیاس اصلاح شده، وسواس فکری- عملی یل براون برای اختلال بدشکلی بدن (فیلیپس و همکاران، ۱۹۹۷) و پرسشنامه اثرات مثبت و منفی شبکه‌ی اجتماعی که پرسشنامه‌ی محقق ساخته است در غالب یک پرسشنامه آنلاین تدارک دیده شده بود، انجام شد. داده‌های جمع‌آوری شده با به کارگیری نرم افزارهای SPSS۲۶ و AMOS۲۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت‌انگاری بدنی ($\beta=0/431, P<0/001$) و اختلالات خوردن دختران نوجوان شهر تهران اثر معنادار و مثبتی دارد ($\beta=0/780, P<0/001$). بنابراین فرهنگ سازی و آموزش در ارتباط با چگونگی مواجهه و بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی مجازی مانند اینستاگرام در فرهنگ عمومی جامعه، ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: اختلال خوردن، بدریخت انگاری بدنی، اینستاگرام

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه آموزش مدارس در هزاره سوم محفوظ است.

شيوه استناد به این مقاله: حسینی شبستری، س (۱۴۰۲) رابطه میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن در دختران نوجوان شهر تهران. فصلنامه آموزش مدارس در هزاره سوم، (۱): ۸۵-۹۵.

مقدمه

ظاهر فیزیکی یک جنبه مهم از هویت شخصی است و ارتباط آن با ادراک افراد از خود در اوایل زندگی شروع میشود. اگرچه درک جذابیت توسط ترجیحات ذاتی مانند تقارن صورت یا لاغری و تناسب اندام هدایت میشود، محیط های فرهنگی و اجتماعی نیز می تواند بر ادراک جذابیت تاثیر بگذارد. مدل تاثیر سه جانبه تامپسون استدلال می کند که ایده آل های زیبایی توسط سه تاثیر اجتماعی فرهنگی اصلی، تقویت و منتقل می شود: والدین، همسالان و رسانه ها. همچنین این تاثیرات توسط دو عامل یعنی درونی سازی آرمان های ظاهری و مقایسه ظاهری طبقه بندی می شود (Allegrente, 2019). پژوهش های انجام شده نشان می دهد که رسانه های جمعی می توانند بسیار تاثیرگذار باشند زیرا ممکن است نوجوانان را به درونی کردن ایده آل های اجتماعی غربی در مورد جذابیت و زیبایی فیزیکی سوق دهند و در نتیجه زمانی که نمیتوانند این استانداردها را منعکس کنند از ظاهر خود ناراضی میشوند (Voung, 2021). در این میان داده ها حاکی از آن است که نوجوانان دختر در برابر پیامدهای روانشناختی منفی مربوط به تناسب اندام آسیب پذیر تر از مردان هستند (Georgetti و همکاران، 2021).

ارتباط روز افزون اینترنت در زندگی همه و به ویژه در زندگی جوانان و نوجوانان و تغییر سبک زندگی افراد منجر افزایش علاقه به استفاده از اینترنت و شبکه های اجتماعی شده است. در ارتباط با سلامت روان، در مطالعات اخیر مشاهده کرده اند که استفاده ناکارآمد و بیش از حد اینترنت وضعیتی است که اغلب به عنوان اعتیاد به اینترنت تصور می شود و این اختلال به طور قابل توجهی با اختلالات سلامت روان مرتبط است (Panno, 2021).

با بررسی استفاده از شبکه های اجتماعی نشان می دهند که استفاده از رسانه ها برای نقد خود به احساس نارضایتی بیشتری از بدن در بین جوانان می انجامد و در نتیجه افراد نظارت بر بدن را افزایش می دهند رفتاری که در بین دخترها از پسرها شایع تر است (اکبرزاده جهرمی و همکاران، 1398).

در بین شبکه های اجتماعی محبوب در بین نوجوانان و جوانان، اینستاگرام یک پلتفرم شبکه اجتماعی رایگان است که به کاربران امکان ویرایش و اشتراک گذاری عکس ها و فیلم ها را از طریق اپلیکیشن موبایل می دهد در مقایسه با سایر شبکه های اجتماعی مانند فیس بوک و توئیتر اینستاگرام حول محور تصاویر و کمتر بر روی متن نوشته شده می چرخد. ماهیت بصری و تصویر محور شبکه های اجتماعی به ویژه اینستاگرام کاربران را تشویق می کند تا تصاویر را که سایر کاربران در نمایه های خود

نمایش می دهند مشاهده کرده و در مورد آنها نظر بدهند. ظاهر فیزیکی فرد می تواند نقش مهمی در نگاه کردن و نظر دادن سایر کاربران به این تصاویر داشته باشد همچنین دختران نوجوان بریتانیایی گزارش دادند که اغلب از طریق پروفایل رسانه های اجتماعی نظراتی در مورد جذابیت فیزیکی خود دریافت می کردند از این رو نحوه درک ما در شبکه های اجتماعی می تواند بر ادراک ظاهر ما تاثیر بگذارد و در برخی موارد ممکن است افراد را تشویق کند که بخواهند کاری در مورد ظاهر خود انجام دهند (Walker, 2019). اینستاگرام دارای قابلیت هایی است که آن را از دیگر شبکه های اجتماعی متمایز می کند. از جمله این قابلیت ها استوری، لایو (پخش زنده)، ارسال پیام خصوصی به وسیله دایرکت و تلویزیون اینستاگرام است (اکبرزاده جهرمی، 1398).

در بین مشکلات روانی ناشی از اعتیاد به شبکه های مجازی اختلال افسردگی، اضطراب، وسواس، اختلالات خوردن و بد شکل انگاری بدنی بیشتر از سایر اختلالات مشهود است (Panno, 2021). همچنین طبق تحقیقات انجام شده اختلالات خوردن و رفتارهای مرتبط با آن در پی احساس بد ریخت انگاری بدنی ناشی از دنبال کردن صفحات مرتبط با ظاهر افراد در بین جوانان و نوجوانان به چشم می خورد. به عنوان مثال نوجوانانی که محتوای مرتبط با سلامتی و تناسب اندام را در رسانه های اجتماعی مشاهده می کنند بیشتر به اختلالات خوردن مبتلا می شوند در بیماران مبتلا به بی اشتهایی عصبی و ارتورکسی عصبی استفاده گسترده از فیس بوک یا اینستاگرام همراه است. ارتورکسی عصبی به عنوان یک وسواس ناسالم در خوردن غذای سالم تعریف می شود این اصطلاح از کلمه یونانی "ارتوز" به معنی "درست" گرفته شده است. معیارهای تشخیصی پیشنهادی برای ارتورکسی عصبی شامل تمرکز وسواسی بر تغذیه سالم اضطراب غذایی و محدودیت های غذایی است که این رفتارها باعث اختلالات بالینی می شود (Pixie و همکاران، 2017).

در سالهای اخیر ایده آل بدنی بیش از پیش به صورت لاغری مفرط تعریف شده است و بسیاری از نوجوانان و به ویژه دختران، لاغری را برای جذابیت مهم می دانند. احساسات منفی، رفتارها و پردازش های منفی نامناسب در مورد تصویر بدنی و ظاهر فرد به تحریف تصویر بدنی و خودپنداره منفی منجر می شود که ممکن است از پیامدهای آن اختلالات خوردن و بد ریخت انگاری بدنی باشد (Voung, 2021). یکی از عوامل روانشناختی مهم در زمینه چاقی، تصویر بدنی از خود است. تصویر بدنی در واقع ادراک فرد از اندازه و تناسب بدن است که با تفکر و احساس و دیدگاه سایر افراد نسبت به بدن او همراه می شود.

۲. روش بررسی

روش پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی از نوع الگویابی معادلات ساختاری بود. در این پژوهش جامعه هدف ما دختران دوره دوم متوسطه (۱۵ الی ۱۸ ساله) شهر تهران هستند و نمونه قابل بررسی بوسیله نمونه گیری تصادفی ساده از بین مدارس دخترانه انتخاب شدند. به منظور تعیین برآزش معادلات ساختاری از معیار توصیه شده ۲۵ پاسخ دهنده به ازای هر پارامتر آزاد لازم است، استفاده شد. با توجه به معادلات ساختاری پیشنهاد شده و وجود ۱۳ پارامترهای آزاد به ۳۲۵ نمونه احتیاج است. اما به منظور مقابله با افت حجم نمونه، داده های مفقود، عدم همکاری احتمالی برخی از نمونه ها و تکمیل ناقص آزمون ها از سوی شرکت کنندگان، ۵ درصد به صورت افزوده نمونه گیری خواهد شد، که حجم نمونه نهایی بالغ بر ۳۴۰ نفر محاسبه شد.

ابزار پژوهش

آزمون اختلالات خوردن EAT-26

فرم اصلی پرسش نامه نگرش خوردن شامل ۴۰ سوال است. با انجام تحلیل عاملی مشخص کردند که ۱۴ سوال از پرسشنامه برای هیچ یک از موارد ضروری نیستند. آن ها سوالهایی را که مربوط به اولین مورد هستند «رژیم غذایی» نامیدند که به اجتناب از غذاهای چاق کننده و اشتغال فکری در مورد لاغر بودن مربوط می شدند. مورد دوم را «پر اشتهایی و اشتغال ذهنی با غذا» نامیدند که افکار مربوط با غذا و به همان نسبت پر اشتهایی را نشان می دهد. سومین مورد را «کنترل دهانی» نامیدند که به کنترل خود برای خوردن و فشاری که فرد از سوی دیگران برای افزایش خوردن ادراک می کند مربوط می شود. ۱۴ سوالی که در هیچ یک از این سه فاکتور قرار نگرفتند حذف شده و پرسشنامه ۲۶ سوالی (EAT-26) که همبستگی بالایی با مقیاس اصلی دارد تدوین گردید، ۱۴ سوال حذف شده غیر ضروری بوده و قدرت پیش بینی مقیاس را افزایش نمیدهند. هر یک از سوال های EAT بر اساس مقیاس لیکرت درجه بندی می شود. برای هر عبارت پاسخ «همیشه» ۳ نمره، «بیشتر اوقات» ۲ نمره، «خیلی اوقات» ۱ نمره و سه گزینه باقی مانده شامل «گاهی اوقات»، «بندرت» و «هرگز» صفر نمره می گیرند. بنابراین نمره های پرسشنامه ۲۶ سوالی پرسش نامه نگرش خوردن می تواند از صفر تا ۷۸ باشد. نمره غربال کننده از حاصل جمع تعداد عباراتی که به صورت «همیشه»، «بیشتر اوقات» و «خیلی اوقات» پاسخ داده می شوند، به دست می آید. در صورتی که نمره کل فرد بالاتر از نقطه برش EAT-26 باشد مشکوک به اختلال محسوب می شود، بنابراین اگر پاسخی به صورت «هرگز»، «بندرت» یا «گاهی اوقات» درجه بندی شود با

مطالعات نشان می دهد که تصویر ذهنی از بدن اثرات مخرب تری نسبت به اضافه وزن واقعی افراد بر روی افسردگی و عزت نفس می گذارد که این امر ناشی از تاکید رسانه های اجتماعی و تبلیغات در زمینه لاغری است (Georgetti و همکاران، ۲۰۲۱). از سوی دیگر برخی افراد چاق احساس می کنند که بدنشان مضحک و نفرت انگیز است و دیگران آنها را با خصومت و تحقیر می نگرند. این احساسات ارتباط نزدیکی با کمرویی و اختلال کارکرد اجتماعی دارد (Smita، ۲۰۲۱).

شایع ترین سن شروع اختلال بد شکل انگاری بدن بین ۱۵ تا ۳۰ سالگی است و زنان تا حدودی بیش از مردان گرفتار می شوند. همچنین بیشتر بیماران مبتلا مجرد هستند. اختلال بدریخت انگاری بدن به طور شایعی همراه با دیگر اختلالات روانی دیده می شود. یک مطالعه نشان داد که بیش از ۹۰ درصد بیماران دچار اختلال بدریخت انگاری بدن دوره ای از افسردگی اساسی را در طول زندگی شان تجربه کرده اند، حدود ۷۰ درصد اختلال اضطرابی داشته اند و حدود ۳۰ درصد به نوعی اختلال سایکوتیک مبتلا بوده اند (رضاعی، ۱۳۹۴). ادبیات اخیر اصطلاح «دیسمورفی دیجیتالی» را برای تعریف شکاف بین استانداردهای زیبایی دیجیتالی شده رسانه های اجتماعی و تصویر بدن زنان پیشنهاد داده است که نشان می دهد اپلیکیشن هایی مانند اینستاگرام به افزایش اختلالات بدشکلی در زنان جوان کمک کرده است. بد شکلی دیجیتالی از طریق تصاویر دیجیتالی، متشکل از بخش های به ظاهر نامطلوب خود با تغییر و اصلاح ظاهر آنلاین یک فرد از طریق برنامه های مختلف مانند فتوشاپ، اسنپ چت و اینستاگرام و ارسال آن در رسانه های اجتماعی ظاهر می شود (Coy Dibley، ۲۰۱۶).

افراد به قدری در دنیای مجازی غوطه ور هستند که تصویری نابهنجار از بدن زن وجود دارد و زنان فشار جامعه را برای تغییر ظاهر بصری تصاویر آپلود شده خود احساس می کنند. ناهماهنگی بین تصاویر آنلاین و واقعی باعث ایجاد اضطراب و نارضایتی می شود و با مشکلات تنظیم رفتاری و عاطفی مرتبط است. این جنبه ها منجر به پدیده ای غیر عادی می شود جایی که دختران جوان قادر به تشخیص بدن واقعی از بدن های فتوشاپ شده نیستند. لاغری و تناسب بدن غیر طبیعی است، پوست و چهره ها بی عیب به نظر می رسند که استاندارد طبیعی "زیبایی آنلاین" هستند. در اینجا این سؤال مطرح می شود که: آیا می توان با بررسی میزان استفاده از اینستاگرام، ابتلا به بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن را پیش بینی کرد؟

۰/۸۳ و ۰/۹۲ به دست آمد. ضریب همبستگی این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه پادوا و مقیاس رضایت بدنی به ترتیب ۰/۵۸ و ۰/۳۳ بود. در تحلیل عاملی دو عامل «نیروی کنترل فکر» و «افکار و رفتارهای وسواسی» در مجموع ۶۶٪ از واریانس پرسش‌نامه را تبیین نمودند. نتیجه‌گیری: مقیاس اصلاح‌شده وسواس فکری-عملی ییل- براون برای اختلال بدشکلی بدن در نمونه دانشجویان ایرانی از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است و می‌توان آن را در موارد تشخیصی و درمانی به کار برد.

پرسشنامه میزان استفاده از شبکه های اجتماعی تلفن همراه

پرسشنامه میزان استفاده از شبکه های اجتماعی تلفن همراه، پرسشنامه ای محقق ساخته است که به منظور سنجش میزان استفاده از شبکه های اجتماعی تلفن همراه طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۱۳ سوال می باشد و بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت با سوالاتی مانند (به طور متوسط در شبانه روز چند ساعت از شبکه های اجتماعی تلفن همراه استفاده می کنید؟) به سنجش میزان استفاده از شبکه های اجتماعی تلفن همراه می پردازد.

تجزیه و تحلیل داده ها

داده‌های جمع‌آوری شده با به کارگیری نرم افزارهای SPSS²⁶ و AMOS²⁴ و روش آماری ضریب همبستگی رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۳. یافته ها

مشخصات جمعیت شناختی دختران نوجوان شهر تهران در جدول ۱ گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد، ۱۱۷ نفر به مدت ۱-۲ ساعت در طول روز از اینستاگرام استفاده می‌کنند. بیشتر نوجوانان صفحات سلبریتی‌ها در اینستاگرام را دنبال می‌کنند (۴۹/۱ درصد). همچنین صفحات مربوط به اخبار در اینستاگرام کمترین دنبال کننده را در بین دختران نوجوان شهر تهران داشته است (۹۰/۳ درصد).

اهمیت تلقی نمی شود در حالی که اگر به صورت «همیشه»، «بیشتر اوقات» و «خیلی اوقات» درجه بندی شود، می‌تواند نشانه ای از یک مشکل بالینی باشد. نمره ۲۰ و بالاتر برای پرسشنامه ۲۶ سوالی EAT (نمره برش برای فرم اصلی) احتمال وجود اختلالات تغذیه ای را برای کسانی که در حد بستری شدن هستند نشان می‌دهد. پاسخدهی به سوال ها بر حسب مقیاس لیکرت است و امتیازها از ۳-۰ می باشد. در این پرسشنامه علاوه بر نمره کل، نمراتی نیز برای موارد اشتغال ذهنی با غذا، رژیم غذایی و اجتناب از غذاهای چاق کننده، تاثیر فشارهای اجتماعی بر غذا خوردن و عدم کنترل در خوردن اختصاص داده شده است. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ یک مطالعه مقدماتی با توزیع ۳۰ پرسشنامه بین آزمودنی ها صورت گرفت که ضریب پایایی کل پرسشنامه برابر ۰/۹۱ بدست آمد.

مقیاس اصلاح شده وسواس فکری-عملی، یل براون برای اختلال بدشکلی بدن

مقیاس اصلاح شده وسواس فکری-عملی، یل براون برای اختلال بدشکلی بدن یک ابزار خودسنجی ۱۲ سؤالی است که شدت علائم اختلال بدشکلی بدن را مورد سنجش قرار می دهد که دارای یک ساختار مرتبه ای دو عاملی و دو سؤال اضافی است. این عوامل عبارتند از وسواس فکری- وسواس عملی و دو سؤال اضافی در مورد بینش و اجتناب. پایایی و روایی مقیاس اصلاح شده وسواس فکری- عملی یل- براون در یک نمونه دانشجویان ایرانی انجام شده است. در این پژوهش که از نوع هنجاریابی است، پس از برگردان نسخه اصلی به فارسی و اصلاح آن توسط سه تن از استادان روانشناسی و زبان انگلیسی، فرم نهایی آن بر روی ۱۰۰ نفر (۵۰ دختر، ۵۰ پسر) از دانشجویان دانشگاه اصفهان که به صورت خوشه‌ای- مرحله‌ای انتخاب شده بودند اجرا شد. سن شرکت کنندگان از ۱۹ تا ۳۵ سال بود. برای تعیین پایایی، روش همسانی درونی و ضریب دونیمه‌سازی و برای تعیین روایی، روایی هم‌زمان، تشخیصی و ساختار عاملی به کار برده شد. یافته‌ها: دامنه ضریب آلفا از ۰/۷۸ برای «عامل نیروی کنترل فکر» تا ۰/۹۳ برای «عامل رفتارها و افکار وسواسی» به دست آمد. همچنین ضرایب پایایی از نوع آلفای کرونباخ، دونیمه‌سازی و ضریب گاتمن به ترتیب ۰/۹۳،

جدول ۱. متغیرهای جمعیت شناختی دختران نوجوان شهر تهران (n= ۳۴۰)

متغیر جمعیت شناختی	سطح	تعداد	درصد
میزان استفاده از اینستاگرام در طول روز (ساعت)	۱-۲	۱۱۷	۳۴/۴
	۲-۳	۷۹	۲۳/۲
	۳-۴	۷۰	۲۰/۶
	>۴	۷۴	۲۱/۸
صفحه دنبال کننده مد و فشن	خیر	۲۲۴	۶۵/۹
	بله	۱۱۶	۳۴/۱
صفحه دنبال کننده سلبریتی‌ها	خیر	۱۷۳	۵۰/۹
	بله	۱۶۷	۴۹/۱
صفحه دنبال کننده تغذیه و تناسب اندام	خیر	۲۷۲	۸۰
	بله	۶۸	۲۰
صفحه دنبال کننده پوست و مو	خیر	۲۸۴	۸۳/۵
	بله	۵۶	۱۶/۵
صفحه دنبال کننده آموزش و یادگیری	خیر	۱۹۵	۵۷/۴
	بله	۱۴۵	۴۲/۶
صفحه دنبال کننده اخبار	خیر	۳۰۷	۹۰/۳
	بله	۳۳	۹/۷
صفحه دنبال کننده طنز	خیر	۲۲۶	۶۶/۵
	بله	۱۱۴	۳۳/۵
صفحه دنبال کننده سینما	خیر	۲۹۴	۸۶/۵
	بله	۴۶	۱۳/۵

شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در آزمودنی‌ها

میانگین متغیر برون‌زا میزان استفاده از اینستاگرام (۴۰/۰۴) و انحراف استاندارد (۱۴/۴۴) است. متغیرهای درون‌زا بدریخت انگاری بدنی، اختلالات خوردن به ترتیب دارای میانگین و انحراف استاندارد (۲۰/۲۵) (۸/۰۹) و (۳۶/۶۱) (۱۶/۹۷) می‌باشد.

جدول ۲ اطلاعات توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی) مربوط به متغیرهای بدریخت انگاری بدنی، اختلالات خوردن و میزان استفاده از اینستاگرام گزارش شده است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) متغیرهای پژوهش در دختران نوجوان شهر تهران

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	بیشینه-کمینه	کجی	کشیدگی
اختلالات خوردن	۳۶/۶۱	۱۶/۹۷	۶۸-۱۲	۰/۳۴۹	-۰/۸۷۶
عادت غذایی	۱۷/۵۵	۱۰/۱۷	۳۳-۳	-۰/۰۶۲	-۱/۴۲۰
جوع یا تمایل به خوردن	۹/۴۵	۴/۹۴	۱۸-۲	۰/۰۰۱	-۱/۲۷۸
کنترل دهانی	۹/۶۰	۶/۳۴	۲۰-۲	۰/۴۰۴	-۱/۲۹۲
بد ریخت انگاری بدن	۲۰/۲۵	۸/۰۹	۳۷-۷	۰/۴۵۵	-۰/۲۳۷
وسواس فکری	۱۰/۵۷	۵/۳۰	۱۹-۲	۰/۱۲۶	-۱/۳۳۰
وسواس عملی	۹/۶۷	۵/۴۰	۲۰-۳	۰/۳۹۳	-۱/۱۲۹
میزان استفاده از اینستاگرام	۴۰/۰۴	۱۴/۴۴	۶۵-۱۳	-۰/۲۸۳	-۰/۸۷۸

جدول ۳ اطلاعات مربوط به همبستگی پیرسون بین بدریخت انگاری بدنی، اختلالات خوردن و میزان استفاده از اینستاگرام را نشان می‌دهد.

جدول ۳. ماتریس همبستگی بین متغیرهای برونزا و درونزا مدل پیشنهادی

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
						۱	۱. اختلالات خوردن
					۱	۰/۸۸۴**	۲. عادت غذایی
				۱	۰/۷۸۴**	۰/۴۷۰**	۳. جوع یا تمایل به خوردن
			۱	۰/۳۴۲**	۰/۶۹۵**	۰/۸۹۱**	۴. کنترل دهانی
		۱	۰/۴۵۷**	۰/۶۹۳**	۰/۵۹۲**	۰/۷۲۸**	۵. بد ریخت انگاری بدن
	۱	۰/۷۵۱**	۰/۲۵۰**	۰/۳۸۰**	۰/۴۵۹**	۰/۴۷۹**	۶. وسواس فکری
۱	۰/۷۴۵**	۰/۷۶۲**	۰/۴۴۰**	۰/۶۶۶**	۰/۴۳۷**	۰/۶۲۱**	۷. وسواس عملی
۰/۳۰۴**	۰/۶۳۲**	۰/۴۸۲**	۰/۷۱۰**	۰/۲۹۰**	۰/۶۲۷**	۰/۷۲۶**	۸. میزان استفاده از اینستاگرام

**P<۰/۰۱, *P<۰/۰۵

مدل اندازه‌گیری انتخاب شده برای متغیرهای مکنون مشخص شود. بنابراین بیشتر شاخص‌های برازش در تحلیل عامل تأییدی مدل اندازه‌گیری نشان از تأیید آن می‌دهند؛ جهت بهبود مدل اندازه‌گیری دو همبستگی بین خطاهای مدل اندازه‌گیری رسم شد و نتایج تمامی شاخص‌های برازش بعد از اصلاح $PCFI=۰/۵۹۴$ ، $PNFI=۰/۵۹۴$ ، $CMIN/DF=۲/۶۵$ ، $CFI=۰/۹۷۲$ و $GFI=۰/۹۶۲$ ، $RMSEA=۰/۰۶۹$ ، $IFI=۰/۹۷۲$ ، $CFI=۰/۹۷۲$ و $GFI=$ حاکی از برازش خوب مدل اندازه‌گیری با داده‌هاست.

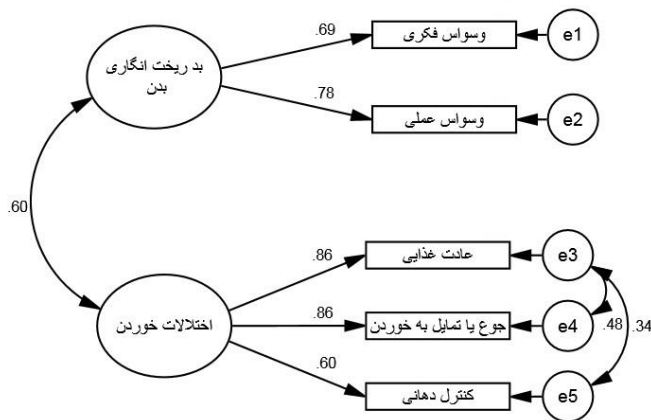
با توجه به نتایج ماتریس همبستگی، بین میزان استفاده از اینستاگرام با اختلالات خوردن ($r=۰/۷۲۶$ ، $P<۰/۰۱$) و ریخت انگاری بدن ($r=۰/۴۸۲$ ، $P<۰/۰۱$)، رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. بعد از انتخاب نشانگرهای مربوط به مدل فرضی پژوهش، یک تحلیل عاملی تأییدی (مرتب اول دو عاملی) کلی بر روی تمامی متغیرهای پژوهش اجرا شد. بنابراین این امکان فراهم شد که با بررسی شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تأییدی، صلاحیت

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی الگوی اندازه‌گیری

GFI	IFI	PCFI	CFI	PNFI	RMSEA (CL _{90%})	CMIN/Df	p – value	df	x ²	شاخص‌های برازندگی
۰/۸۹۰	۰/۸۹۹	۰/۵۲۰	۰/۸۹۸	۰/۵۱۹	۰/۰۸۱(۰/۰۷-۰/۰۹)	۳/۲۷۱	<۰/۰۰۱	۴	۱۳/۰۸۷	الگوی اندازه‌گیری
۰/۹۶۲	۰/۹۷۲	۰/۵۹۴	۰/۹۷۲	۰/۵۹۴	۰/۰۶۹(۰/۰۵-۰/۰۷)	۲/۶۵	<۰/۰۰۱	۲	۵/۳۱۹	الگوی اندازه‌گیری اصلاح شده

*میزان قابل قبول شاخص‌ها، PCFI, PNFI, IFI, GFI, CFI (>.5)، RMSEA (<.08)، CMIN/DF (<۳ خوب، <۵ قابل قبول)

تمامی متغیرهای مشاهده شده دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۳ بودند. نشان دهنده تأیید بخش اندازه‌گیری الگوی پیشنهادی می‌باشد. در ادامه به تحلیل ساختاری مدل پیشنهادی پرداخته شده است (شکل ۱).

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی اصلاح شده مدل اندازه‌گیری پژوهش ارزیابی مدل ساختاری

RMSEA=0/070, CMIN/DF=2/68, PNFI=0/594, GFI=0/960 و CFI=0/971, IFI=0/971
 خوب مدل اندازه‌گیری با داده‌هاست. شاخص‌های برازندگی این الگوها در جدول ۵ نشان داده شده‌اند.

در ادامه مدل ساختاری پژوهش براساس مدل اندازه‌گیری اصلاح شده در بخش قبل اجرا خواهد شد. پیش از بررسی ضرایب ساختاری، برازندگی الگوی پیشنهادی مورد بررسی قرار گرفت. برازش الگوی پیشنهادی تمامی شاخص‌های برازش در تحلیل عامل تأییدی مدل اندازه‌گیری PCFI=0/594.

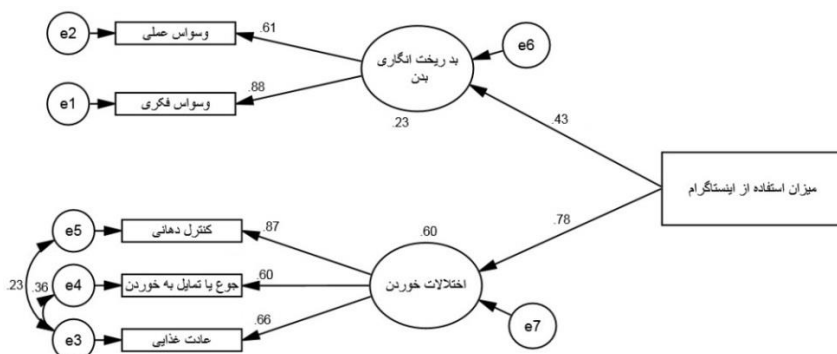
جدول ۵. شاخص‌های برازندگی الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر

GFI	IFI	PCFI	CFI	PNFI	RMSEA (CL _{90%})	CMIN/Df	p – value	df	x ²	شاخص‌های برازندگی الگوی پیشنهادی
0/960	0/971	0/594	0/971	0/594	0/070 (0/06 – 0/08)	2/68	<0/001	6	16/107	

*میزان قابل قبول شاخص‌ها، PNFI (>.5)، CFI, GFI, IFI (>.9)، RMSEA (<.08)، CMIN/DF (۳ < خوب، ۵ < قابل قبول) (کلاين، ۲۰۱۶).

اختلالات خوردن را پیش بینی کنند که این میزان به ترتیب در سطح متوسط و قوی می‌باشد. همچنین مشاهده می‌شود، جدول ۵ نیز ضرایب استاندارد مسیرها و شکل ۲ الگوی پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

شاخص R² میزان واریانس تبیین شده متغیرهای نهفته درونزا را نشان می‌دهد. مقادیر R²، 0/67، 0/33 و 0/19 را در معادلات ساختاری به ترتیب قوی، متوسط و ضعیف توصیف می‌کند. ضریب تعیین متغیرهای بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن به ترتیب برابر 0/33 و 0/60 می‌باشد که نشان می‌دهد متغیر برونزا یعنی میزان استفاده از اینستاگرام می‌تواند به ترتیب ۲۳ درصد و ۶۰ درصد از تغییرات بدریخت انگاری بدنی و

شکل ۲. ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی رابطه ساختاری بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن براساس میزان استفاده از اینستاگرام دختران نوجوان شهر تهران

و ضعیف‌ترین ضریب (0/431) به مسیر میزان استفاده از اینستاگرام به بدریخت انگاری بدنی مربوط می‌شود. نتایج حاصل از روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در الگوی پیشنهادی نشان می‌دهد که در کل نمونه تمامی ضرایب مسیر از لحاظ آماری معنادار بودند. با استناد به جدول ۴ می‌توان ضرایب استاندارد کلیه مسیرها و مقادیر بحرانی را در الگوی پیشنهادی مشاهده کرد.

بنابراین با توجه به شاخص‌های برآورد شده، نتایج نشان می‌دهد بدریخت انگاری بدنی و اختلالات خوردن براساس میزان استفاده از اینستاگرام دختران نوجوان شهر تهران پیش بینی می‌شود. در شکل ۲، اعداد روی مسیرها، وزن‌های مسیر یا بتاها هستند. از میان این ضرایب، بالاترین ضریب (0/780) به مسیر میزان استفاده از اینستاگرام به اختلالات خوردن اختصاص دارد

جدول ۶. ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی پیشنهادی

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری (P)
میزان استفاده از اینستاگرام --- < بدریخت انگاری بدنی	۰/۴۳۱	۰/۱۰۳	۵/۷۴۸	<۰/۰۰۱
میزان استفاده از اینستاگرام --- < اختلالات خوردن	۰/۷۸۰	۰/۲۳۱	۱۵/۸۹۶	<۰/۰۰۱

دهند، احتمالاً کمتر دچار اختلال بدشکل انگاری بدنی و احساس منفی نسبت به بدن خود می‌شوند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که رسانه‌ها با تأکیدی که بر تصور ایده‌آل می‌گذارند، مسئول گسترش ایده‌های زیبایی و لاغری بین افراد و همچنین عدم رضایت فرد از بدن خود هستند. اینستاگرام با ایجاد ظرفیتی بالا برای کنش متقابل، به کاربران اجازه می‌دهد تا بی‌واسطه و بدون هیچ محدودیتی از اطلاعات مختلف استفاده و با دانش و میراث‌های فرهنگی کشورهای دیگر آشنا شوند و از این طریق در تکوین تصویر ذهنی زنان از بدن‌شان بر اساس فرآیند جامعه‌پذیری و فرهنگ جامعه در هر دوره تاریخی، حتی در جوامع سنتی، مؤثر باشد (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین دور از انتظار نیست که میزان استفاده از اینستاگرام بتواند پیش‌بین اختلال بدریخت‌انگاری در دختران نوجوان باشد. هدف دیگر پژوهش حاضر بررسی رابطه میزان استفاده از اینستاگرام بر اختلالات در دختران نوجوان شهر تهران بود. یافته‌ها نشان داد که ضریب مسیر اثر میزان استفاده از اینستاگرام بر اختلالات خوردن، برابر ۰/۷۸۰ محاسبه شده است و مقدار t آن ۱۵/۸۹۶ می‌باشد که بالاتر از ۱/۹۶ است. بنابراین می‌توان بیان داشت میزان استفاده از اینستاگرام بر اختلالات خوردن دختران نوجوان شهر تهران اثر معنادار و مثبتی دارد. این یافته همسو با نتایج دیگر پژوهشگران می‌باشد (Malighetti و همکاران، ۲۰۲۰)، و (González-Nuevo و همکاران، ۲۰۲۱). چرا که این پژوهش‌ها نیز معتقدند میزان استفاده از اینستاگرام با اختلالات خوردن در دختران نوجوان ارتباط دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت افزایش تماس با اطلاعات مربوط به رژیم گرفتن و کاهش وزن در اینستاگرام و استفاده از رسانه‌های اجتماعی مانند اینستاگرام به عنوان واسطه‌ای برای مقایسه اجتماعی نوعی گرایش نهفته و ناخودآگاه به لاغری را در بسیاری از افراد به وجود می‌آورند. در واقع این محتوای نامناسب، حتی در زنانی که وضعیت بدنی و ظاهری عادی هم دارند، به احساس عدم کفایت، نارضایتی از بدن و پایین‌تر بودن منزلت اجتماعی منجر می‌شود. این زنان پس از تجربه چنین احساساتی، تصمیم می‌گیرند که سریعاً برای حل مشکل اقدام کنند و در واقع، آنان دائماً با تصویر منفی از بدن‌شان که در ذهن‌شان ایجاد شده است، به مبارزه می‌پردازند

فرضیه یک: میزان استفاده از اینستاگرام بر بد ریخت انگاری بدنی در دختران نوجوان شهر تهران رابطه دارد. براساس نتایج مندرج در جدول شماره (۶) ضریب مسیر اثر میزان استفاده از اینستاگرام بر بد ریخت انگاری بدنی، برابر ۰/۴۳۱ محاسبه شده است که مقدار t آن ۵/۷۴۸ می‌باشد که بالاتر از ۱/۹۶ است. لذا فرض صفر رد و فرض مقابل با اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می‌شود. بنابراین می‌توان بیان داشت میزان استفاده از اینستاگرام بر بد ریخت انگاری بدنی دختران نوجوان شهر تهران اثر معنادار و مثبتی دارد.

فرضیه دو: میزان استفاده از اینستاگرام بر اختلالات خوردن در دختران نوجوان شهر تهران رابطه دارد. براساس نتایج مندرج در جدول شماره (۶) ضریب مسیر اثر میزان استفاده از اینستاگرام بر اختلالات خوردن، برابر ۰/۷۸۰ محاسبه شده است که مقدار t آن ۱۵/۸۹۶ می‌باشد که بالاتر از ۱/۹۶ است. لذا فرض صفر رد و فرض مقابل با اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می‌شود. بنابراین می‌توان بیان داشت میزان استفاده از اینستاگرام بر اختلالات خوردن دختران نوجوان شهر تهران اثر معنادار و مثبتی دارد.

۴. بحث و نتیجه گیری

بنابراین پژوهش با هدف بررسی رابطه میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت‌انگاری بدنی و اختلالات خوردن در دختران نوجوان شهر تهران انجام شد. یافته‌ها نشان داد که ضریب مسیر اثر میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت‌انگاری بدنی، برابر ۰/۴۳۱ محاسبه شده است و مقدار t آن ۵/۷۴۸ است که بالاتر از ۱/۹۶ است. بنابراین می‌توان بیان داشت میزان استفاده از اینستاگرام بر بدریخت‌انگاری بدنی دختران نوجوان شهر تهران اثر معنادار و مثبتی دارد. این یافته، همسو با نتایج پژوهش‌های علمی دیگر که معتقدند میزان استفاده از شبکه‌های مجازی با بدریخت‌انگاری در نوجوانان مرتبط است. بر طبق نتایج این فرضیه هر چه نوجوانان دختر، مدت زمان کمتری را صرف شبکه‌های اجتماعی به خصوص اینستاگرام کنند و در مدت زمانی که مشغول بازدید از صفحات در اینستاگرام هستند، صفحات مرتبط با مد و فشن و سلبریتی‌ها را کمتر مدنظر قرار

فهرست منابع

- Akbarzadeh Jahormi SJ, Razavizadeh, SN, Sheikhi M. The role of Instagram in women's body management, a case study of women, *New Media Studies Quarterly*, 2018; (5)20: 37-97.
- Rezaei F. American Psychiatric Association, 2013, DSM-5 Diagnostic and Statistical Manual of Statistical Disorders, fifth edition, Arjmand Publications.
- Allegrante J, Thorisdottir I, Sigurvinsdottir R, Asgeirsdottir B, Active and Passive Social Media Use and Symptoms of Anxiety and Depressed Mood Among Icelandic Adolescents, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 2019;22(8).
- Coy Dibley I, Digitized Dysmorphia” of the female body: the re/disfigurement of the image, 2016, Article number: 16040
- Georgetti V, Cataldo I, De Luca I, Ciococelli D, Abdi S, et al, Fitspiration on social media: Body-image and other psychopathological risks among young adults, *Emerging Trends in Drugs, Addictions, and Health*, 2021, 1(2021) 100010
- González-Nuevo, C., Cuesta, M., & Muñiz, J. (2021). Concern about appearance on Instagram and Facebook: Measurement and links with eating disorders. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 15(2).
- Malighetti, C., Chirico, A., Sciara, S., & Riva, G. eating disorders and Instagram: What emotions do you express?. (2020),
- Panno A, Imperatori O, Carbone G, Corazza O, Taddei I, all etc, The association between social media addiction and eating disturbances is mediated by muscle dysmorphia-related symptoms: a cross-sectional study in a sample of young adults, 2021, 27, pages1131–1140
- Pixie G. T, Carmen E. L, Instagram use is linked to increased symptoms of orthorexia nervosa. Springer link, 2017, DOI 10.1007/s40519-017-0364-2
- Smita B. T, Suphala K, The Shackles of The Mirror? A Case Study on Body Dysmorphic Disorder. *International Journal*

و انواع اختلالات خوردن را در این روند تجربه می‌کنند (Malighetti و همکاران، ۲۰۲۰).

در مجموع، بر اساس یافته‌های به دست آمده می‌توان نتیجه‌گیری کرد که میزان استفاده از اینستاگرام، بدریخت‌انگاری و اختلالات خوردن در نوجوانان دختر را پیش‌بینی می‌کند. از محدودیت‌های این مطالعه نیز می‌توان به اکتفا کردن به جنسیت دختر و عدم مقایسه گروه‌های دختران و پسران اشاره کرد. همچنین خودگزارشی بودن پرسشنامه‌ها نیز از محدودیت‌های مطالعه حاضر است که می‌تواند اعتبار پاسخ‌ها را کاهش دهد. رفع این محدودیت‌ها در مطالعات آتی می‌تواند بر دقت و تعمیم‌دهی نتایج به دست آمده بیافزاید. همچنین فرهنگ‌سازی و آموزش در ارتباط با چگونگی مواجهه و بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی مجازی در فرهنگ عمومی جامعه، ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به نقش رسانه‌های گروهی در تصویر ذهنی بدن زنان، لازم است رسانه‌های گروهی در جهت فرهنگ‌سازی مدیریت مطلوب بدن و ارائه آگاهی‌های لازم در این زمینه اقدام نمایند.

محدودیت پژوهش: به دلیل وجود بیماری کووید ۱۹ و غیر حضوری بودن مدارس امکان مصاحبه حضوری فراهم نبود و پرسشنامه‌ها از طریق گروه‌های واتساپ یا تلگرام به دانش‌آموزان داده شد. همچنین با توجه به زمان امتحانات دانش‌آموزان و آرایه شدن پرسشنامه از طرف مدرسه، دانش‌آموزان در پاسخ دادن به سؤالات مربوط به اینستاگرام با ملاحظه رفتار کردند و ممکن است در پاسخ دادن به سؤال «در طول شبانه روز چه مدت زمان از اینستاگرام استفاده می‌کنید؟» بطور صحیح پاسخگو نبودند.

موازین اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت‌کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

- International journal of environmental research and public health, 2021, 18(24), 13222
- Walker C, Krumhuber E, Dayan S, Furnham A, Effects of social media use on desire for cosmetic surgery among young women, Current psychology, 2019, 40, 3355–3364
- of Management, Technology, and Social Sciences (IJMTS), 2021, 2581-6012, Vol. 6, No. 2
- Sohrab zade, M., Niazi , M.,Nejadi,A., Afra, H.(2019), Virtual social networks and the formation of women's mental image of their bodies, Quarterly Journal of woman & society, 10(38), 217 240.
- Voung A, Jarman H, Doley J, McLean S, Social Media Use and Body Dissatisfaction in Adolescents: The Moderating Role of Thin- and Muscular-Ideal Internalizations.